

สมณสาธูป : ความเป็นพระสงฆ์ในความ เข้าใจของสังคมสมัยใหม่

ดร.อัญชลี ปิยะปัญญาวงศ์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

21 เมษายน 2565

ความหมายของ “สมณะ”

สมณะ คือ “ผู้สงฆ์” หมายถึง **นักบวช**
ทั่วไป

แต่ในพระพุทธศาสนา ท่านให้
ความหมายจำเพาะ หมายถึง **ผู้ระงับมาป**
ไต่แก่ พระอริยมคคค และ **ผู้ปฏิบัติธรรม**
เพื่อระงับมาป ไต่แก่ ผู้ปฏิบัติธรรมเพื่อ
เป็นพระอริยมคคค (พระพรหมคุณาภรณ์
(ป. อ. ปยุตฺโต), 2551, หน้า 397)

Designed by Pngtree

สมณะในพระพุทธศาสนาแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม

ก. พระอริยมุคค

อินโตแก่ พระโสดาบัน พระสกทาคามี
พระอนาคามี และพระอรหันต์

ข. ผู้นิยมปฏิบัติสมณธรรมเพื่อความดับทุกข์

คือ พระภิกษุทั้งชายและหญิง ตลอดจน
เทวดาทั้งหลายก็มีโอกาสเข้าถึง
ความเป็นสมณะได้

ความหมายของสมณสาธูป

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์

“สมณสาธูป” คือ ความประพฤตินั้นสมควรของสมณะ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554

“สมณสาธูป” หมายถึง ความประพฤตินั้นสมควรของสมณะ

เริ่มตั้งแต่การสำรวมในการนุ่งห่มเมื่อต้องออกจากวัด ระวางอิริยาบถ
ไมคะนอง ไม่มีกิริยาราย เป็นต้น

สมณสาธูป แบ่งออกเป็น 2 มิติ

สมณสาธูปภายนอก.....

พิจารณาจากการแสดงออกทางกาย
และวาจา

สมณสาธูปภายใน.....

พิจารณาจากระดับของจิตที่สามารถ
ละกิเลสหรือสังโยชนได้เป็นสำคัญ

เกณฑ์การพิจารณา สมณสาธูปภายนอก

...สามัญศีลหรือปาฏิโมกข์
สังวรศีล 227 ข้อ อินทริย
สังวรศีล อาชีวะปาริสุทธศีล

ปัจจัยสันนิสิตศีล จตุศีล
มัชฌิมศีล และมหาศีล
ตลอดจนมารยาทหรือธรรม
เนียมปฏิบัติอันดีงามต่าง ๆ
ของพระภิกษุที่เรียกว่า
อภิสมาจาร

พุทธทาสภิกขุ

“วันเวลาที่ท่าน
สามารถทำหน้าที่
ของท่านได้ดีที่สุด
นั้นแหละ คือ วันฤกษ์ดี
ยามดีที่สุด สำหรับท่าน
อย่าไปดูหมอให้เสียเวลา”

WORDY GURU

คนที่นึกถึงพระนิพพาน พึง
ครอบงำ ความหลับ ความ
เกียจคร้าน ความท้อแท้, ไม่พึง
อยู่ด้วยความประมาท ไม่พึงตั้ง
อยู่ในความทะนงตัว

หมวดหมู่มาก หมวดกิเลส

พุทธสุภาษิต

© 2020 Wordy Guru

เกณฑ์พื้นฐานในการพิจารณาสมณสาธน์รูปของ พระภิกษุ

“ตรัสโทะแห่งความเป็นคนเลี้ยงยาก ความเป็นคนบำรุงยาก
ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี
ความเกียจคร้าน

ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความเป็นคนบำรุงง่าย
ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความก้ำจัด
อาการที่นาเลื่อมใส การไม่สะสุม การปรารภความเพียร โดย
อเนกปริยาย”

(วินัยปฎก มหาวิภังค์ เล่ม 1 ขอ 20 หน้า 393)

เกณฑ์พื้นฐานในการพิจารณาสมณสาธูปของพระภิกษุ

- 1) ความเป็นคนเรียบง่าย
นักรุงงาย
- 2) ความเป็นคนมักน้อย
สันโดษ และไม่สะสม
- 3) การเป็นผู้ขัดเกลา กำจัด
และมีอาการนาเลื่อมใส
- 4) การเป็นผู้ไม่คลุกคลี
และปรารภความเพียร

ตัวอย่าง

พระภิกษุทำอาหารแจกชาวบ้านที่ประสบภัยน้ำท่วม ผลิตพระวินัยหรือไม่ ?????

คำตอบที่ 1 ไม่ผลิตพระวินัย เพราะ.....

#พระองค์สั่งว่า จรณ ภิกขเว จาริก #ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย #พวกเธอจงเที่ยวไป พุชน หิตาย พุชน สุขาย โลกานุกมปาย #เพื่อประโยชน์ของคนหมู่มาก #เพื่อความสุขของคนหมู่มาก #เพื่ออนุเคราะห์แก่โลก

#พระท่านไปช่วยคนน้ำท่วมเป็นประโยชน์ของคนหมู่มากคือส่วนรวมหรือเปล่า ? เพื่อความสุขของคนหมู่มากคือเพื่อส่วนรวมหรือเปล่า ? เป็นการอนุเคราะห์แก่ชาวโลกหรือเปล่า ? เราจะเห็นว่าใช้ทุกข้อ เพราะฉะนั้น...ประเด็นนี้ชัดเจนว่าสิ่งที่พระท่านทำเป็นกิจของสงฆ์อย่างแน่นอน"

"อีกส่วนหนึ่งก็คือ หลักธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สอนให้ทุกคนมีพรหมวิหาร ๔ คือ เมตตา รักผู้อื่นเสมอตัวเอง กรุณา สงสารอยากให้เขาพ้นทุกข์ มุทิตา พลอยยินดีเมื่อเขาอยู่ดีมีสุข และอุเบกขา ถ้ายากเกินความสามารถก็ปล่อยวาง

พระภิกษุทำอาหารแจกชาวบ้าน
ที่ประสบภัยน้ำท่วม ผิดพระวินัย
หรือไม่ ?????

คำตอบที่ 2 ผิดพระวินัย เพราะ....

“พระภิกษุมีหน้าที่ช่วยสังคม (ที่สูงส่งกว่าคฤหัสถ์)
แต่ไม่ใช่ช่วยแบบคฤหัสถ์

ต้องตรงตามพระวินัย และเหมาะสมกับเพศ
มรรพชาิต”

พระภิกษุทำอาหารแจกชาวบ้านที่ประสบภัยน้ำท่วม ผิดพระวินัยหรือไม่ ?????

“ถ้าใช้ตระกราะแบบนี้.....มองพระในยุคนั้น
พุทธกาล ๒๕๖๑ ปี จิเบตหายแน่นอน
พระนั่งรถก็ผิด ศึกษาเล่าเรียนก็ผิด
ทำงานส่งเคราะห์ก็ผิด ช่วยชาวบ้านที่
ประสบภัย ก็ผิด จิเบตหายแน่นอน ต้องเผา
วัดเมือง ไส้ต่อนพระเถรเข้าป่า ไม่มีพระ
แบบเจ้าคุณอดงกต ช่วยคนเป็นเอดส์
ไม่มีพระแบบหลวงพ่อดม ช่วยชาวบ้าน
ที่ไร้งาน ไม่มีพระแบบหลวงพ่อดม
ปลุกป่าเพื่อชุมชน”

เทคนิคการเลือกครู (วิปัสสนาจารย์)

“ดูกรสุภัททะ อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ 8 หาไม่ได้ในธรรมวินัยใด แม้สมณะที่ 1 ที่ 2 ที่ 3 ที่ 4 ก็หาไม่ได้ในธรรมวินัยนั้น อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ 8 หาได้ในธรรมวินัยใด แม้สมณะที่ 1 ที่ 2 ที่ 3 ที่ 4 หาได้ในธรรมวินัยนั้น สุภัททะ อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ 8 หาได้ในธรรมวินัยนี้ มีสมณะที่ 1 ที่ 2 ที่ 3 ที่ 4 ก็มีอยู่ในธรรมวินัยนี้ สัตว์อื่นกว้างจากสมณะผู้รู้สุภัททะ ก็ภิกษุเหล่านี้พึงอยู่โดยชอบ โลกจะไม่พึงว่างจากพระอรหันต์ทั้งหลาย”

(พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค เล่มที่ 13
ข้อที่ 138 หน้า 318)

หลักการวิพากษ์วิจารณ์พระภิกษุ

- ▶ ประเมินความรู้เกี่ยวกับพระวินัยของตนเอง
- ▶ ประเมินตนเองว่ามีอคติหรือความมุ่งร้ายใด ๆ หรือไม่
- ▶ เลือกวิธีการที่สร้างสรรค์... ไม่ทำให้องการสงฆ์หมอง, ไม่ใช่ถ้อยคำที่ไม่เหมาะสม, ...

พระไพศาล วิสาโล

“มีคนจำนวนไม่น้อย
ที่เข้าวัดเพราะสนใจ
แต่..พิธีกรรม หรือ รูปแบบ
เพราะคิดว่า ถ้า...
ทำตามพิธีกรรม หรือ รูปแบบ แล้ว
จะประสบความสำเร็จ
แต่...ไม่ได้มุ่งขัดเกลาจิตใจของตน
อย่างแท้จริง”

ข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาสมรรถภาพ

พระภิกษุ

พุทธศาสนิกชน

การศึกษา

สภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี

